

BRIEF UIT DEN VREEMDE.

JOURNÉES INTERNATIONALES DE LA SANTÉ PUBLIQUE

gehouden te Parijs, 1—10 Juli, 1937.

Van 1—10 Juli vereenigden zich te Parijs vele hygiënisten ter gelegenheid van de *Journées internationales de la Santé publique*, onder voorzitterschap van prof. L. TANON, hoogleeraar in de hygiëne bij de geneeskundige faculteit te Parijs, met dr. GEORGES BOYË als secretaris generaal.

Een vijftigtal landen zond vertegenwoordigers — de Duitsche delegatie onder leiding van den president van het Reichsgesundheitsamt telde een twaalftal personen — en in de sectievergaderingen kwamen verscheidene vreemdelingen aan het woord 1). Toch was het algemeene karakter dezer *Journées* zeer Fransch, ook door de talrijke uitstapjes naar hygiënische instellingen en in buiten Parijs.

De organisatie van den grootschen opzet viel te prijzen. Feitelijk waren het 12 congressen — moeder- en kinderverzorg, schoolhygiëne en lichamelijke opvoeding, hygiëne van koloniën, militaire zeevaart, handelsscheepvaart en leger, sociale geneeskunde, algemeene gezondheidsleer, tandheelkundige verzorg, openbare gezondheidszorg, vliegeniershygiëne en massage — die tijdens de ochtenduren afzonderlijk bijeen kwamen in de localiteiten van de *École de Médecine* en op de namiddagen zich in het groote amphitheater van het Institut PASTEUR vereenigden tot het bespreken van *questions du jour*, of bezoeken brachten en uitstapjes maakten.

Als onderwerpen van den dag had men „de normale mensch”, zijn beteekenis als maatschappelijk element, voorts kleeding en voeding gekozen.

Van de vele objecten der uitstapjes noem ik slechts:

het uit Amerikaansche fondsen gestichte Gezondheidscentrum te Courbevoie, een der buitenwijken van Parijs; het omvat behalve de gewone policlinieken en consultatiebureaux een modelziekenhuisje voor te vroeg geboren en andere zwakke zuigelingen;

de *École du puériculture*, een opleidingsschool van kinderverzorgsters, onder de auspiciën van de faculteit der geneeskunde;

een melkboerderij te Royaumont bij Viarmes, behoorende tot een stel boerderijen rondom Parijs, geëxploiteerd door de *Société laitière OFCO*; het product is geen modelmelk, wordt in de fabriek te Saint Ouen gepasteuriseerd, is aldus betrouwbaar en van bijzondere qualiteit, doch te kostbaar voor algemeen gebruik;

het Instituut A. FOURNIER, zetel van den Franschen Bond tegen le *Péril vénérien*, met BORDET-WASSERMANN laboratorium, opleidingscursus van serologen, polycliniek, staatscontrole-afdeeling van chemotherapeutica, onderzoeklaboratorium onder LEVADITI (die zijn tijd over het *Institut PASTEUR* en het *Institut FOURNIER* verdeelt); bij de inleiding van dit bezoek hoorden wij een voortreffelijke voordracht van LEVADITI over *l'avenir de la syphilis expérimentale*;

het tuindorp te Tergnier van de Compagnie du Chemin du Nord, met zijn talrijke *oeuvres médico-sociales*;

de vliegemonstratie te Orly, aan welke in het bijzonder de Roode-Kruis-vliegtuigen deel hadden.

De slotzitting had plaats in de overdadig beschilderde congreszaal van het Musée de la France outre Mer, gesticht ter gelegenheid van de koloniale Tentoonstelling in het Parc de Vincennes, een vijftal jaren geleden. In deze zitting werden de samenvattingen voorgelezen van hetgeen in de 12 secties ter sprake was gekomen. Bovendien voldeed een aantal buitenlandsche gedelegeerden aan den wensch van het congresbestuur iets mede te deelen over de sanitaire organisatie in hun vaderland.

1) Het aantal Nederlandsche deelnemers was gering: mej. YPES (Amsterdam), dr. DROOGLEEVER FORTUYN (Bussum) en ondergeteekende.

Prof. GORTER, die in de sectie voor kindergeneeskunde het woord voerde, woonde het congres bij als lid der Belgische delegatie.

Van deze wetenschappelijke bedrijvigheid vormde een aantal officiële ontvangsten, onder anderen op het stadhuis door den voorzitter van den gemeenteraad en den prefect, en het Banquet in het Pavillon Dauphine een feestelijken achtergrond. Bovendien blijven de avonden van prachtig zomerweer op de tentoonstelling onvergetelijk, als de Eiffeltoren zijn zilveren structuur tegen den nachtelijken hemel verhief, boven het phantastische lichtfeest aan zijn breed gespreide voeten.

Wat de tentoonstelling betreft, ook nog een zakelijk woord. Voor de hygiëne bouwde men er een aardig paleisje aan den Seine-oever, waarbinnen men door een reeks van met eenvoudige middelen opgebouwde diorama's, het voorbijtrekkende publiek wil herinneren aan de groote maatregelen van geneeskundige voorzorg. Het in de nabijheid gelegen Veiligheidspaleis omvat meer bijzonderheden. De voor een deel uiterst belangwekkende gebouwen, die de verschillende landen te Parijs hebben opgericht, bieden den hygiënist weinig of niets. Rusland en Duitschland spreken vooral door hun elkaar bedreigende façades; hun interieurs zijn mat en leelijk. In België en Tsechoslowakije blijkt men de etaleerkunst voortreffelijk te verstaan. Italië geeft veel goeds doch barst tenslotte uit in een barok extremisme van binnenbouwkunst. Het Nederlandsche paviljoen stelt helaas teleur.

Een aan de hygiëne ten plattelande gewijde tentoonstelling, aanhangsel van de groote tentoonstelling rondom den Eiffeltoren, vindt men bij de Porte Maillot.

Hier richtte de Volkenbond een paviljoen op, ten behoeve van de studie van landelijke woningtoestanden in Europa.

De Nederlandsche afdeling, tot wier samenstelling met de hoofdinspectie der volkshuisvesting, het provinciale drinkwaterbedrijf van Noord-Holland, de directie van den Wieringermeerpolder en het Groene en Wit-gele Kruis samenwerkten, is goed verzorgd, zij het dan wat fragmentarisch en te zeer buiten het kader van den opzet.

Een goed ding is intusschen dat het Groene Kruis er een harer verpleegsters installeerde; Zr. MAKINK vindt telkens gelegenheid groepjes belangstellenden rond te leiden en voldoet dan in vlot Fransch aan veler verlangen om naderen uitleg. Naar mij ter oore kwam heeft het Groene Kruiswerk ook bij de inrichters van andere secties sterk de aandacht getrokken.

Een overzicht van hetgeen op de journées internationales ter sprake kwam, zou ik slechts aan de hand van het programma en van de mij door dr. BOYÉ verstrekte résumés kunnen geven. Liever verwijs ik den lezer naar de *Comptes rendus* die, naar ik aanneem, zorgvuldig worden voorbereid. Ik woonde naar mijn persoonlijke voorkeur van allerlei zittingen bij en nam zooveel mogelijk aan uitstapjes deel. Ook na afloop van het congres vond ik gelegenheid van belangwekkende dingen kennis te nemen; ik bezocht de ondergrondse ambulance onder de école de Médecine ter verzorging van de door oorlogsgassen getroffen en, een der vele posten van dien aard onder leiding van prof. TANON te Parijs ingericht; een ander bezoek gold het werk van de assistante scolaire, de sociale werkster die van de school uit haar taak opbouwt en vervult.

Ook dit congres was nuttig om zich er rekenschap van te geven, hoe spoedig een nieuw uitzicht zijn bekoring kan verliezen, hoe snel een versch gebaand pad wordt platgetreden.

Na de Hamburgsche epidemie van cholera in 1892 — de oorzaak lag in besmetting van drinkwater — raakte de wereld terecht vervuld van de beteekenis van sanitaire technieken. Hierover windt thans niemand zich meer op: het is een onbestreden eisch, dat de samenlevingen zich technisch zoo goed mogelijk inrichten en dat de gezondheidsingenieurs zorgen voor betrouwbaar drinkwater, zindelijke opruiming van afvalstoffen en behoorlijke woningen.

Toen kwam de erkenning van maatschappelijke factoren als oorzaak van ziekte.

Een tijdlang zou het al „sociale hygiëne” zijn wat de klok sloeg. Thans zijn bestuurder, medicus, politicus en publiek zoodanig van deze erkenning doordrongen, dat wie nu nog „sociaalhygiënische noodkreten” slaakt er op wordt aangekeken.

Opvolger in de rij werd de praeventieve geneeskunde. Deze sluit zich uitstekend bij de maatschappelijke gezondheidszorg aan, omdat geneeskundige voorzorg op velerlei gebied voor maatschappelijke organisatie vatbaar is. Door sommigen werd en wordt zij er mee vereenzelvigd. Ten onrechte. Geneeskundige voorzorg is immers een zuiver geneeskundige aangelegenheid van elken huisarts en elken specialist.

Het nieuwste is de individueele hygiëne. Opnieuw een logisch verband. Geneeskundige voorzorg is persoonlijke voorzorg en gaat aldus geleidelijk over in de verzorging van de individueele gezondheid.

In welke richting de individueele hygiëne het zal zoeken was op het congres duidelijk hoor- en zichtbaar.

De nieuwlichters — en niet alleen in Frankrijk — neigen naar *Neo-Hippocratism*e en *Naturisme*. Lichaamsbeweging, zon, zuivere lucht, juiste voeding, gezonde denkbeelden, ingetogen levenshouding . . . dit alles en nog veel meer is bestemd den door het moderne tempo uitgeputten, geciviliseerden mensch levenskracht en geestkracht te hergeven en voor kanker te sparen.

Een gansche zitting was gewijd aan l'Homme normal en men sprak over de tegenstelling tusschen santé naturelle en santé artificielle. Het boek van ALEXIS CARREL — *l'Homme, cet inconnu* — bleek druk te zijn gelezen, zij het dan niet altijd met critiek van het feit, dat CARREL's uitgangspunten stuk voor stuk onbewezen stellingen zijn.

Evenals HUIZINGA's *Schaduwen van Morgen* vond CARREL's geschrift zijn onmiddellijken weerklank in het Heden. Beide werken stemmen ook hierin overeen, dat zij kennelijk geschreven zijn om hun auteurs uit de psychische benauwenis te helpen, waarin zij door oorlog, crisis, radio, bioscoop en andere dingen die tot 's werelds loop zijn te rekenen, geraakt waren.

De belangstelling voor het „terug tot de natuur” wordt nog door een anderen factor bewogen. Het streven naar oorlog van het eene volk, de angst om behoud bij het andere volk, richten zich beide naar een sterken en geharden jongen mensch.

Marcheeren, marcheeren, marcheeren . . . zonder blijvende schade voor het hart en zonder platvoeten! Ook daarover heeft men het op dit congres gehad.

Parijs, Juli 1937.

J. J. VAN LOGHEM.

BLADVULLING.

GOEDE RAAD VOOR ALLE TIJDEN.

In het in 1683 te Venetië gedrukte boek van JAACOB JITSCHAK ZACHALON, *Ozau Hachajjim* (Schat des levens) vind ik de volgende raadgeving, ontleend aan een brief „dien de geleerde artsen van Salerno hebben gezonden aan den koning van Engeland”:

„Indien gij geen artsen hebt, neem dan in plaats daarvan drie vermaningen: blijde gedachten, rust en matigheid in spijs en drank”.

Dit moet wel de oorsprong zijn van LONGFELLOW's versje:

Joy and temperance and repose
Shut the door on the doctor's nose.

H. PINKHOF.